

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/10/2025
Identifikačné číslo spisu:	5119203780
Dátum vydania rozhodnutia:	18.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5119203780.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcov 1/ Y. V., narodeného XX. R.C. XXXX, Ž., Y. XXXX/XX, 2/ E. V.I., narodenej XX. S. XXXX, bytom tamtiež, obaja zastúpení advokátom Mgr. Tomášom Bašticom, Bratislava, Grösslingová 56, proti žalovanému Mestu Žilina, Žilina, Námestie obetí komunizmu 1, IČO: 00 321 796, zastúpenému advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária M Kojtalová, s.r.o., Žilina, A. Bernoláka 51, IČO: 47 258 608, o zaplatenie 80.686 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 6C/30/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2022 sp. zn. 9Co/67/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2022 sp. zn. 9Co/67/2021 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“) medzitýmnym rozsudkom č. k. 6C/30/2019-242 zo dňa 08. septembra 2020 rozhodol, že základ nároku žalobcov na zaplatenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam je daný (I. výrok) s tým, že o nároku na náhradu trov konania rozhodne v konečnom rozhodnutí (II. výrok).

1.1. Súd vec právne posudzoval podľa ust. § 26 ods. 3, § 27 ods. 3, 6 Stavebného zákona, čl. 20 ods. 1, 4 Ústavy SR, § 123, § 124, § 128 ods. 2 OZ a dospel k záveru, že žalobcovia ako spoluvlastníci parcely registra „E“ č. 2337/1 orná pôda o výmere 8333 m² v k. ú. Ž., mohli svoje vlastnícke právo v žalovanom období (od 30. marca 2017 do 30. marca 2019) vykonávať iba v medziach prípustných podľa Územného plánu Mesta Žilina (schváleného uznesením Mestského zastupiteľstva v Žiline č. 15/2012 zo dňa 20. februára 2012), ktorého záväzné časti boli vyhlásené viacerými všeobecne záväznými nariadeniami, podľa ktorých je pozemok súčasťou brehovej a izolačnej zelene miestneho centra Y. XX - T. C., Žilina - funkčnej plochy 8 - 08 - ZBI/02 a vzťahujú sa na ňu záväzné regulatívy, čo sa týka základnej funkcie, doplnkovej funkcie, prípustných funkcií, neprípustných funkcií a typu stavebnej činnosti a zástavby, čím došlo k obmedzeniu ich vlastníckeho práva. Uplatnený nárok považoval za opodstatnený, keďže vlastnícke právo možno obmedziť iba za náhradu, pričom žalobcom za obmedzenie vlastníckeho práva nebola zo strany žalovaného poskytnutá žiadna náhrada.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 24. marca 2022 sp. zn. 9Co/67/2021 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Skonštatoval, že súd prvej inštancie vo veci samej v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a vykonal potrebné dokazovanie a následne dospel k správnym skutkovým a právnym záverom. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia odvolací súd uviedol, že právo vlastníť majetok a jeho ochrana spočíva v tom, že sa vlastníkov poskytuje a súčasne aj trvale garantuje právna istota, že vlastnícke právo k veci nemožno obmedziť alebo využiť bez právneho dôvodu. Z čl. 20 ods. 4 Ústavy SR vyplýva, že zásah do vlastníctva je možný iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona, splnenie ktorých podmienok medzi stranami nebolo sporné, avšak aj za primeranú náhradu. Medzi stranami ďalej nebolo sporné, že na základe Územného plánu Mesta Žilina, ktorého záväzné časti boli vyhlásené všeobecne záväznými nariadeniami, sú predmetné pozemky verejným priestranstvom, na ktoré sa vzťahujú záväzné regulatívy, čím žalovaný plnil svoje verejné funkcie súvisiace s uspokojovaním potrieb občanov, čo je jeho povinnosť stanovená zákonom. Uvedenú povinnosť by však inak musel plniť iným spôsobom, to znamená obdobné pozemky na rovnaký účel kúpiť alebo prenajať. Ak teda predmetné pozemky žalobcov neboli vo verejnom záujme vyvlastnené (ust. § 128 ods. 2 OZ), sú žalobcovia ako ich vlastníci povinní strpieť obmedzenie svojho vlastníckeho práva tým, že ich pozemky sú užívané pre potreby všetkých ako verejné priestranstvo, ale za náhradu. Preto, ak nie je v občianskoprávnej rovine (napr. zmluvou) upravené všeobecné užívanie verejného priestranstva zahrňujúce aj len sčasti pozemky vlastnícky patriace tretej osobe, má to za následok vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného plnením bez právneho dôvodu (§ 451 ods. 1, 2 OZ), lebo aj keď existuje právny dôvod užívania týchto pozemkov, nejde o titul, podľa ktorého by žalovanému vzniklo oprávnenie, aby takéto plnenie zo strany tretej osoby (strpenie užívania majetku žalobcov) bolo poskytované bezplatne. V opačnom prípade by došlo k porušeniu základného princípu občianskoprávných vzťahov, spočívajúceho v rovnosti ich účastníkov (§ 2 ods. 2 OZ). Na rozdiel od vyvlastnenia, kde môže dôjsť k jednorazovému vyplateniu náhrady, pri nútenom obmedzení možno uvažovať o opakovaných platbách „primeranej náhrady“ počas trvania núteného obmedzenia (4Cdo/52/2009, III. ÚS 237/2009). Pokiaľ žalovaný namietal, že nekonal v rozpore so zákonom, krajský súd doplnil, že predpokladom vzniku nároku žalobcov nie je protiprávny úkon žalovaného, ani jeho zavinenie, pričom nepodstatné je aj jeho tvrdenie, že žalobcovia už v čase nadobudnutia vlastníckeho práva k predmetným pozemkom mali vedomosť o charaktere predmetu kúpy, ako aj možnosti jeho využitia, nakoľko v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, tak ako už bolo uvedené, má každý právo vlastníť majetok a vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu, a preto je potrebné poskytnúť ochranu každému vlastníkovi.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP argumentujúc tým, že podľa neho je napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nepredvídateľné, nepreskúmateľné a zmätočné. Namietal porušenie ustanovenia § 382 CSP. Dôvodil, že ak odvolací súd potvrdí rozhodnutie súdu prvej inštancie, pričom k záveru a vecnej správnosti dospeje na základe odlišného právneho posúdenia veci, s ktorým účastníkov neoboznámil a nedal im príležitosť k nemu sa vyjadriť, takýto postup je odopretím práva na právne vypočutie v zmysle článku 48 ods. 2 Ústavy, ako aj článku 38 ods. 2 Listiny. Podľa názoru žalovaného takto postupoval krajský súd, keďže tak ako vyplýva z jeho odôvodnenia uplatnený nárok posúdil inak ako súd prvej inštancie. Okresný súd právny základ nároku subsumoval pod ustanovenie § 128 OZ, krajský súd vo svojich právnych záveroch poukazoval na § 451 OZ. Ďalej namietal, že súdy v základnom konaní sa nevysporiadali s jeho podstatnou argumentáciou, a to s právnym režimom verejného priestranstva, tak ako je deklarovaný v § 2 ods. 1 Zákona o obecnom zriadení. Napokon namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal so všetkými jeho námietkami, ktorými spochybnil základ nároku žalobcov. Žiadal, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia navrhli dovolanie odmietnuť pre jeho neprípustnosť. Mali za to, že ustanovenie § 382 CSP nebolo porušené, pretože odvolací súd aplikoval na zistený skutkový stav § 128 ods. 2 OZ, ktorý zhodne aj interpretoval. Pokiaľ spomenul § 451 OZ, iba podporne doplnil vecne správnu argumentáciu súdu prvej inštancie.

5. Rozsudkom zo dňa 27. septembra 2023 sp. zn. 5Cdo/161/2023 najvyšší súd rozhodol o dovolaní navrhovateľa tak, že dovolanie zamietol (prvý výrok), majúc za to, že v danom prípade oba súde nižšej inštancie dospeli k rovnakým právnym záverom a odvolací súd, prebral súdom prvej inštancie zistený skutkový stav.

6. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 26. novembra 2024 sp. zn. II. ÚS 396/2024-46 rozhodol, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/161/2022 z 27. septembra 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. (prvý výrok) Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/161/2022 z 27. septembra 2023 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. (druhý výrok)

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) následne ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z väd uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. „zmätočnosť“ rozhodnutia) znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá aj jeho dôvodnosť.

8. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP, a to porušením práva na spravodlivý proces, ktorého podstatou je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie a rozhodnutie súdov v prejednávanej veci tak, aby konanie ako celok bolo nielen zákonné, ale aj spravodlivé.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

10. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo strany sporu, resp. účastníka konania na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, IV. ÚS 372/2020, 1Cdo/213/2019, 2Cdo/190/2019, 3Cdo/168/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 6Cdo/33/2020, 7Cdo/308/2019, 8Cdo/152/2018).

11. Podľa § 387 ods. 3 veta druhá CSP odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

12. V posudzovanom spore dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti nespĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia rozhodnutia (§ 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP), a preto ho treba považovať za nepreskúmateľné.

13. Pokiaľ žalovaný založil svoje dovolanie formálne na dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP, pričom konkrétne namietal prekvapivosť rozsudku krajského súdu, ktorý právny základ nároku subsumoval zhodne s okresným súdom pod § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ale zároveň nad rámec právneho posúdenia okresným súdom aj pod § 451 Občianskeho zákonníka, zakladá to zmätočnosť rozhodnutia.

14. Podľa § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka vo verejnom záujme možno vec vyvlastniť alebo vlastnícke právo obmedziť, ak účel nemožno dosiahnuť inak, a to len na základe zákona, len na tento účel a za náhradu.

15. Podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

16. Občiansky zákonník v § 128 ods. 2 upravuje inštitúty vyvlastnenia a núteného obmedzenia vlastníckeho práva (ústavný rámec obmedzenia vlastníckeho práva je daný čl. 20 ods. 4 ústavy, pozn.) a v § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka je obsiahnuté bezdôvodné obohatenie ako osobitný právny inštitút, ktorý vzniká ako mimozmluvný záväzkový právny vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na koho úkor k bezdôvodnému obohateniu došlo. V oboch prípadoch tak ide o samostatné právne inštitúty, ktoré bez nutnosti ich podrobnej komparácie spôsobujú rozdielne právne následky. Pri nárokoch založených na uvedených právnych inštitútoch sa preukazujú rozdielne skutočnosti a okrem iného pri nich platia rozdielne pravidlá pre plynutie premľacích dôb.

17. Odvolací súd vyslovil právny názor, podľa ktorého ak dotknuté pozemky žalobcov neboli vo verejnom záujme vyvlastnené, sú žalobcovia ako ich vlastníci povinní strpieť obmedzenie svojho vlastníckeho práva tým, že ich pozemky sú užívané pre potreby všetkých ako verejné priestranstvo, ale za náhradu v zmysle § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a súčasne ak nie je v občianskoprávnej rovine (napr. zmluvou) upravené všeobecné užívanie verejného priestranstva zahrňujúce aj len sčasti pozemky vlastnícky patriace tretej osobe, má to za následok vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného plnením bez právneho dôvodu podľa § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka.

18. Z odôvodnenia odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd v prejednávanej veci aplikoval § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. V prípade, že odvolací súd žalobou uplatnený právny nárok právne posúdil podľa § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka ako nárok na zaplatenie náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva a súčasne podľa § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka ako nárok z bezdôvodného obohatenia plnením bez právneho dôvodu, išlo by o právne posúdenie totožného skutkového stavu na základe dvoch rozdielnych právnych noriem, teda dvoch rozdielnych právnych dôvodov. Rozsudok odvolacieho súdu založený na uvedených právnych úvahách by tak bolo možné označiť za vnútorne rozporný, nekonzistentný a zmätočný.

19. Pokiaľ dovolateľ namietal nevysporiadanie sa s podstatnými argumentmi týkajúcimi sa posúdenia toho, či územným plánom vôbec mohlo byť vlastnícke právo žalobcov obmedzené tak, ako to predpokladá § 128 Občianskeho zákonníka, a tiež toho, či bola naplnená hypotéza § 214 CSP, dovolací súd uvádza, že bude úlohou odvolacieho súdu presvedčivo sa vysporiadať s ťažiskovou otázkou v prejednávanej veci, či na daný skutkový stav (uplatnenie nároku na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vyplývajúce z územného plánu ako normatívneho právneho aktu) je vôbec možné aplikovať § 128

ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého vyvlastnenie a nútené obmedzenie vlastníckeho práva predstavujú obmedzenie alebo odňatie zákonom vymedzeného obsahu vlastníckeho práva, ktoré sa realizujú vo forme individuálneho právneho aktu (rozhodnutia orgánu verejnej moci).

20. Na základe uvedeného, dovolanie žalovaného je za takejto situácie dôvodné, pretože v ňom opodstatnene namietal, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby ako strana uskutočňoval jemu patriace procesné práva v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f) CSP, je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je sama osebe dôvodom pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolateľa.

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.